Nowe stanowisko kotewki mucańskiej.

(Une nouvelle station de *Trapa muzzanensis* Jäggi).

Podąa

IRENA DĄBKOWSKA.

Kotewka mucańska znana była na ziemiach dawnej Rzplitej dotychczas tylko z Horenicz nad Berezyną, w powiecie humeńskim, gdzie znalazł ją p. W. Michalski, a opracował prof. M. Raciborski w rozprawie p. t. „Drobiazgi florystyczne“ (Kosmos, 1911). *Trapa muzzanensis* z Horenicz charakteryzuje się obecnością czterech wyrostków środkowych pomiędzy czterema zwykłymi kolcami bocznymi. Wyrostki te są od 3—6 mm grube i od 3—5 mm długie, z boków spłaszczone, na szczycie ucięte.

W roku 1883 w jeziorze Pohost, w powiecie Pińskim znaleziona została przez M. Twardowską kotewka, mająca pomiędzy kolcami bocznymi po jednym wyrostku środkowym do 1 mm wysokim i szerokim, tępym na końcu. Forma ta, choć zbliżająca się do *Trapa muzzanensis*, nie była jednak typową.

W roku 1928 w tymże jeziorze Pohost, na brzegu północnym, znalazłam typową kotewkę mucańską. Od kotewki znalezionej w Horeniczach różni się ona bardziej ostreimi i cieńszymi kolcami oraz takimiż wyrostkami środkowymi, a także mniejszymi wogóle wymiarami. Opis kotewki z Horenicz zrobiony był na podstawie siedmiu okazów.

W roku 1929 znalazłam w jeziorze Pohost zatokę od strony południowej, gdzie kotewka mucańska rośnie bardzo obficie, wykazując dużą zmienność form orzecha (ryc. 88). Szerokość całego orzecha wraz z kolcami waha się od 45—20 mm; długość od 36—11 mm. Największa ilość okazów posiada wymiary szerokości od 36—30 mm, a długości od 21—16 mm. Długość kolców bocznych waha się od 17—5 mm, szerokość od 12·5—5 mm. Najczęstsza długość kolców

bocznych wynosi od 14—9 mm, a szerokość od 8·5—6 mm. Grubość wyrostków środkowych wynosi od 5—0·05 mm, szerokość od

Ryc. 88.

7—0·25 mm. Najliczniejsze okazy mają wymiary szerokości wyrostków środkowych od 3·5—1·5 mm, a długości od 4—0·25 mm. Dwa okazy

mają pomiędzy kolcami bocznymi po dwa wyrostki środkowe o wymiarach u jednego okazu 2·5 i 1·5 mm, u drugiego 3·5 i 3 mm.

Z pomiarów, robionych na podstawie stu dziesięciu okazów, widać wyraźnie, że zanik wyrostków środkowych idzie prawie równolegle do zmniejszania się ogólnych wymiarów kotewki. Okazów, które nie miałyby zupełnie śladów wyrostków środkowych, nie spotyka się wcale, dlatego też nie może być mowy o powstaniu w jeziorze Pohost mieszańców *Trapa natans* × *Trapa muzzanensis*.

Liście podwodne i pływające są takie same jak u *Trapa natans*. Początkowo ogonki liściowe nie są rozszerzone, następuje to dopiero wówczas, gdy roślina zaczyna kwitnąć i owocować.

Z Instytutu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Résumé.

On ne connaissait jusqu'ici dans le bassin de Dniepr d'autre station de *Trapa muzzanensis* que celle de Horenice au bord de la Bérézina dans le district d'Ihumen, où cette plante a été trouvée par W. Michalski et décrite par Raciborski dans le travail: „Drobiazgi florystyczne“, „Kosmos“ 1911). Ce qui est caractéristique pour *Trapa muzzanensis* c'est l'existence de quatre tumeurs centrales entre les quatre épines latérales. En 1883 M. Twardowska a trouvé dans le lac Pohost du district de Pińsk une espèce de *Trapa* qui avait entre chaque épine latérale une tumeur d'un millimètre de hauteur et de largeur. Cette forme ressemblait à *Trapa muzzanensis*, mais n'est pas typique pour elle.

En 1928 et 1929 j'ai trouvé, dans le même lac, *Trapa muzzanensis* typique. Les mesures prises sur 110 spécimens démontrent une grande variabilité de cette plante. Mais comme il n'y a point de spécimens sans tumeurs centrales, on ne peut pas parler des hybrides *Trapa natans* × *Trapa muzzanensis*.

Institut de Botanique de l'Université Jagellonienne de Cracovie.